

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו  
המצוות השערות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרמז = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי משמעות; מרכא ספקא – יתור  
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב  
אחד נדרש; פסוק 1 – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית:  
(קרא – סדר קריאת; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קרא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר"י שמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו  
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

### 1.1 דברים וזאת הברכה לג,א – שבת חול המועד

**בבלי ברכות נז,ב** מקום שנעקרה ממנו עבודת גלולים. תנו רבנן, הוואה מרקוליס אומר: ברוך שנתן ארץ אפים לעוברי רצונו. מקום שנעקרה ממנו עבודת כוכבים אומר: ברוך שעקר עבודה זרה מארצנו, וכשם שנעקרה ממקום זה כן תעקר מכל מקומות ישראל, והשב לב עובדיהם לעבדך (רש"י לב עובדיהם – על פושעי ישראל מתפלל). ובחזון לארץ אין צריך לומר והשב לב עובדיהם לעבדך – מפני שרובה גוים. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף בחזון לארץ צריך לומר כן, מפני שעתידיים להתגייר, שנאמר (צפניה ג,ט) **אֲנִי אֶהְפֶּדֶ אֶל-עַמִּים שְׂפָה בְרוּךְה.**

**צפניה ג,ט: כִּי-אֲנִי אֶהְפֶּדֶ אֶל-עַמִּים שְׂפָה בְרוּךְה לְקַרְא כְּלָם בְּשֵׁם ה' לְעַבְדוֹ שְׂכָם אֶחָד:**

**ר' יוסף קרא: (ט) שְׂפָה בְרוּךְה -** שידברו מלות לשון הקדש שהוא לשון מובחר. **שְׂכָם אֶחָד** - חבורה אחת; שיתגיירו כולם לשם ה'.

**בבלי ברכות נח,א** תנו רבנן: הוואה חכמי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליראיו, חכמי אומות העולם – אומר ברוך שנתן מחכמתו לבשר ודם. הוואה מלכי ישראל אומר ברוך שחלק מכבודו ליראיו, מלכי אומות העולם – אומר ברוך שנתן מכבודו לבשר ודם. אמר רבי יוחנן: לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל, ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא אפילו לקראת מלכי אומות העולם, **שאם יזכה - יבחין בין מלכי ישראל למלכי אומות העולם.**

**רש"י בבלי ברכות נח,א שאם יזכה** - לעולם הבא ויראה בכבוד מלך המשיח. **יבחין** - כמה יתר כבוד נוטלי שכר מצות יותר ממה שהיה כבוד האומות בעולם הזה.

רב ששת סגי נהור הוה, הוה קאזלי כולי עלמא לקבולי אפי מלכא, וקם אזל בהדיהו רב ששת. אשכחיה ההוא מינא אמר ליה: חצבי לנהרא, כגני לייא? אמר ליה: תא חזי דידענא טפי מינך. חלף גונדא קמייתא, כי קא אוושא אמר ליה ההוא מינא: אתא מלכא. אמר ליה רב ששת: לא קאתי. חלף גונדא תניינא, כי קא אוושא אמר ליה ההוא מינא: השתא קא אתי מלכא. אמר ליה רב ששת: לא קא אתי מלכא. חליף תליתאי, כי קא שתקא, אמר ליה רב ששת: ודאי השתא אתי מלכא. אמר ליה ההוא מינא: מנא לך הא? אמר ליה: דמלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא; דכתיב

**(מלכים א י"ט,א) וַיֹּאמֶר צָא וְעַמְדַתְּ בְּהַר לְפָנַי ה'**

**וְהִנֵּה ה' עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוּלָּה וְחֶזֶק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים לְפָנָי ה' לֹא בְרוּחַ ה' וְאַתֵּר הָרִיחַ רָעַשׁ לֹא בְרַעַשׁ ה':**

**[יב] וְאַתֵּר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בְּאֵשׁ ה' וְאַתֵּר הָאֵשׁ קוֹל דְּמִמָּה דְקָה:** כי אתא מלכא, פתח רב ששת וקא מברך ליה. אמר ליה ההוא מינא: למאן דלא חזית ליה קא מברכת? ומאי הוי עליה דההוא מינא? איכא דאמרי: חבירויה כחלינהו לעיניה, ואיכא דאמרי: רב ששת נתן עיניו בו, ונעשה גל של עצמות.

**מלכים א י"ט, ט - י:**

**[ט] וַיִּבֶא-שָׁם אֶל-הַמְעָרָה וַיִּגְלַן שָׁם וְהִנֵּה דָבָר-ה' אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מִה-לָּךְ פָּה אַלְהָיו:**

**[י] וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לְתוֹ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי-עֲזָבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-מִזְבְּחֵיךָ הַרְסוּ וְאֶת-זִבְיֹאֵיךָ הֲרִגוּ בְּחָרֵב וְאַתֵּר אֲנִי לְבָדִי וַיִּבְקְשׂוּ אֶת-נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ:**

**מלכים א י"ט,א:**

**וַיֹּאמֶר צָא וְעַמְדַתְּ בְּהַר לְפָנַי ה'**

**וְהִנֵּה ה' עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוּלָּה וְחֶזֶק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים לְפָנָי ה' לֹא בְרוּחַ ה' וְאַתֵּר הָרִיחַ רָעַשׁ לֹא בְרַעַשׁ ה':**

**[יב] וְאַתֵּר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בְּאֵשׁ ה' וְאַתֵּר הָאֵשׁ קוֹל דְּמִמָּה דְקָה:**

**[יג] וַיְהִי בְּשִׁמְעַע אֱלֹהֵיו וַיִּגְלַת פָּנָיו בְּאֶדְרָתוֹ וַיִּצְא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמְעָרָה וְהִנֵּה אֵלָיו קוֹל וַיֹּאמֶר מִה-לָּךְ פָּה אַלְהָיו:**

**[יד] וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לְתוֹ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי-עֲזָבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-מִזְבְּחֵיךָ הַרְסוּ וְאֶת-זִבְיֹאֵיךָ הֲרִגוּ בְּחָרֵב וְאַתֵּר אֲנִי לְבָדִי וַיִּבְקְשׂוּ אֶת-נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ: ס**

**[טו] וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו לָךְ שׁוֹב לְדַרְכְּךָ מִדְּבַרְךָ דְּמַשֵּׁק וּבָאתִי וּמְשַׁחַת אֶת-חֲזוּאֵל לְמַלְךְ עַל-אַרְם:**

**[טז] וְאֵת יְהוּא בֶן-נְמָשִׁי תִמְשַׁח לְמַלְךְ עַל-יִשְׂרָאֵל וְאֵת-אֱלִישָׁע בֶּן-שַׁפְטָן מֵאֵבֶל מְחוּלָּה תִמְשַׁח לְנָבִיא תַחְתֶּיךָ:**

**הסבר הלכתי והסבר אגדה סביב משנה ברכות פ"ט מ"ב: בבלי ברכות נז,ב - נט והפסוקים מלכים א י"ט, ט - טז:**

**הסבר הלכתי:**

**נְרוּחַ גְּדוּלָּה** – מונח פזר

הרב שטרומ הי"ו מאורות הדף התשס"ה - מסוגיה זאת פסק ה-**מגן אברהם** שאפשר לברך על דבר שלא רואים, כנראה מכוון שהמלך נמצא במקום אבל אינו נראה (כמו שרב ששת לא ראה אותו), וה-**ברכי יוסף** פסק שאפשר לברך ברכת המלך גם אם רואים רק את מרכבתו ולא את המלך עצמו, כאשר ידוע שהמלך נמצא שם. מזה בדקנו בשו"ע או"ח סימן רכד עד רכט ובמפרשיו.

**(מלכים א י"ט,א) וְרוּחַ גְּדוּלָּה** – מונח פזר, כעין שני פזר, בלימוד למקום אחר ואם צריך גם למקומו. בינתיים מצאנו לימוד אחד למקומו

**(מלכים א י"ט,א) וְהִנֵּה ה' עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוּלָּה וְחֶזֶק מְפָרֵק** – יש ללמוד למקומו כ- אמר ... רב ששת: ... דמלכותא דארעא כעין

מלכותא דרקיעא. מוצע ההסבר כשם שמלכו של עולם משנה בטבע כך מלכות בארץ פורצת לה דרך בכל מקום שצריכה, ולכן פסוק זה הוא כנראה סימוכין למצווה לברך על מלך מאומות העולם, כמעשה רב ששת, וכנראה שזה גם סימוכין למצווה לברך על מלך ישראל.

**מְפָרֵק** – תרסא, בתפקיד שיעור מרחק ושיעור זמן לברכה על מלך.

מכאן ע"י **נְרוּחַ גְּדוּלָּה** – מונח פזר, לימוד למקומו בנושא מלך ושילטונים והפלגה ללימוד למקומות אחרים שאחד מהם הוא ברכות שונות על על תופעות טבע, שהן כעין שלטונים – נציגי הקב"ה בעולם.

לימוד למקומו **וְחֶזֶק מְפָרֵק** – גרשיים, תרסא. תרסא בתפקיד בעל בחינה נעלה (כאן בעלי שלטון, כעין במחיצה לעצמו) מרמז לפסיקת

**מגן אברהם או"ח סימן רכד ה (פמ"ג) (מחה"ש)** בחכמות העולם - ואם אינן חכמים אלא בדתם אינו מכרז עליהם **השלטונים שאין עול מלך עליהם** לשנות דבריה' ודן והורג במשפט מברך עליהם, ועל השירים שממנה המלך בכל עיר טוב וישר לברך בלא שם ומלכות, על השופט הגדול שהוא הקאד"י אין מברכין כלל (רדב"ז ח"ב ג):

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו  
המצוות הששירות: אחת: סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מראק = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספקא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר ספקא – קבוצה שההלכה הלאה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהוצ' פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

**(מלכים א י"א) וְרוּחַ גְּדוּלָּהּ** – מונח פזר, כעין שני פזר, היינו לימוד לשני מקומות אחרים בתורה, שאחד מהם הוא ברכות שונות על על תופעות טבע, שהן כעין שלטונים – נציגי הקב"ה בעולם.

**(מלכים א י"א) וַיֹּאמֶר צֶא וְעַמְדַתְּ בְּהָרַי לְפָנַי ה'**

**וַיֹּאמֶר** – רביע, מרמז לארבע ברכות שונות המפורטות ב-**משנה ברכות פ"ט מ"ב** או כמוסבר להלן.

**וַיֹּאמֶר** – רביע, מרמז לארבע קבוצות של תופעות טבע ששלוש מהן מפורטות ב-**משנה ברכות פ"ט מ"ב** ואחת נלמדת ב-**בבלי ברכות נט,ב**

תופעת מחזוריות תנועת הכוכבים: נסביר בסדר הכתוב בפסוק **צֶא וְעַמְדַתְּ בְּהָרַי לְפָנַי ה'** – מונח מונח זקא מונח סגול, זקא בתפקיד של תנועה ותנועה, כאן אלו מחזורי יציאת הכוכבים למסלולם וחזרתם למקומם כבעת הבריאה כמתואר ב-**בבלי ברכות נט,ב** תנו רבנן: הווא חמה בתקפתה לבנה בגבורתה וכוכבים במסילותם ומזלות כסדרן, אומר ברוך עושה בראשית. ואימת הוי? – אמר אביי: כל עשרים ושמונה שנין, והדר מחזור ונפלה תקופת ניסן בשבתאי באורתא דתלת נהאי ארבע.

שלוש תופעות טבע נוספות: **(מלכים א י"א) וְרוּחַ גְּדוּלָּהּ וְחֶזֶק מִפְּרֻקְ הַיָּם וּמִשֶּׁבֶר סְלֻעִים**, ירמז ל-**משנה ברכות פ"ט מ"ב** ודרשות ה-**בבלי ברכות נט**, ופסיקות הפוסקים **שו"ע או"ח סימן רכז - רכט** על משנה זאת (**פ"ט,מ"ב**) על הזיקין ועל הזועות ועל הברקים ועל הרעמים ועל הרוחות אומר ברוך שכחו וגבורתו מלא עולם

**על ההרים ועל הגבעות ועל הימים ועל הנהרות ועל המדברות** אומר ברוך עושה מעשה בראשית ר' יהודה אומר הווא את הים הגדול אומר ברוך שעשה את הים הגדול בזמן שרואה אותו לפרקים (וב-**בבלי ברכות נט,ב** מוסיף לפרקים עד כמה? אמר רמי בר אבא אמר רב יצחק: עד שלשים יום.)

**על הגשמים ועל הבשורות הטובות** אומר ברוך הטוב והמטיב ועל שמועות רעות אומר ברוך דיין האמת:

**מִפְּרֻקְ** – תרסא, בתפקיד שיעור מרחק ושיעור זמן לברכה על תופעות טבע.

**וְחֶזֶק מִפְּרֻקְ** – גרשיים תרסא, גרשיים בתפקיד יוצא, תרסא בתפקיד שיעור וביחד אלו מחזורי יציאת הכוכבים למסלולם וחזרתם למקומם כבעת הבריאה.

**הַיָּם** – קדמא רמז לקדמת דנא – מעשה בראשית, כמו בכורות שיעור ראש חדש ללא שינוי הבא כך מקדמת דנא.

(ב) **ברכות על עקירת עבודה זרה**

**(מלכים א י"ג) כִּי-עֲזַבְוּ בְרִיתֵךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-מִזְבְּחֵיךָ הַהֵסֵו** – יש לומר כי אם בני ישראל הרסו במות יחיד שאסורות מאז הקמת בית ראשון בירושלים עשו דבר טוב. לכן אפשר כי **כִּי-עֲזַבְוּ בְרִיתֵךְ** – מהפך פשטא, מוציא הכתוב ממשוטו במובן של לשון סגי נהור (בהשאלה מתאורו של רב ששת כסגי נהור) והוא מקור לחלק מה-**משנה ברכות פ"ט מ"א** הוואה מקום שנעשו בו ניסים לישראל אומר

ברוך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה מקום שנעקרה ממנו עבודת כוכבים אומר ברוך שעקר עבודת כוכבים מארצנו: הנידון בפרטות ב-**בבלי ברכות נז,ב**

**(מלכים א י"ג) כִּי-עֲזַבְוּ בְרִיתֵךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-מִזְבְּחֵיךָ הַהֵסֵו** – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, בתפקיד של כעין היקש,

העשוי לרמז דרך חלק מה-**משנה ברכות פ"ט מ"ב** ... ועל שמועות רעות אומר ברוך דיין האמת ... אל החלק הראשון של **משנה ברכות פ"ט מ"א** הוואה מקום שנעשו בו ניסים לישראל אומר ברוך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה שאם מברך על הרעה קל וחומר שיש לברך על הטובה של הנסים שנעשו לישראל.

ועוד אפשר כי פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים **יִשְׂרָאֵל** ... **הַהֵסֵו** מרמז ל- **משנה ברכות פ"ט מ"ד** הנכנס לכרך מתפלל שתים אחת בכניסתו ואחת ביציאתו בן עזאי אומר ארבע שתים בכניסתו ושתיים ביציאתו ונותן הודאה לשעבר וצועק לעתיד לבא: כי אליהו בהגיעו לעיר יזרעאל נכנס למקום סכנה ועיוות דין כפי שהנהיגה שם איזבל אשת אחאב (כמו דין נבות) והיא הרודף שגרמה לאליהו לברוח למדבר. כל זקף מרמז לשתי ברכות לתנא קמא בכניסה וביציאה מן העיר לבן עזאי שתי ברכות בכניסה, שתי ברכות ביציאה.

(ג) **ברכות על נס לכלל ולפרט**

**משנה ברכות פ"ט מ"א** הוואה מקום שנעשו בו ניסים לישראל אומר ברוך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה.

**בבלי ברכות נד,א** גמרא. מנא הני מילי? אמר רבי יוחנן, דאמר קרא: (שמות יח) **ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הוציל וגו'**. אניסא דרבים מברכינן, אניסא דיחיד לא מברכינן? והא הווא גברא דהוה קא אזיל בעבר ימינא, נפל עליה אריא, אתעביד ליה ניסא ואיתצל מיניה; אתא לקמיה דרבא, ואמר ליה: כל אימת דמטית להתם - בריך ברוך שעשה לי נס במקום הזה!

אליהו ברח ניצל **מדש תהלים (בובר) מזמור ג** אליהו ברח, שנאמר וילך ככח האכילה היא ארבעים יום, **ילקוט שמעוני שמואל ב רמז קנא** אליהו ברח ויקם וילך אל נפשו,

**ר' עובדיה מברטנורא מסכת ברכות פ"ט מ"א** הוואה מקום שנעשו בו ניסים - כגון מעברות ים סוף ונחלי ארנון ומעברות הירדן ואבן שישב עליה משה ע"ה כשעשה מלחמה בעמלק ודומיהן. ואניסא דרבים כגון הני דאמרינן מחייבי כ"ע לברוכי, אבל אניסא דיחיד כגון הוואה מקום שנעשה לו בו נס איהו חייב לברוכי ברוך שעשה לי נס במקום הזה ובנו ובן בנו חייבים לברך ברוך שעשה נס לאבותי במקום הזה. וכל הני ברכות דמתניתין בעו הזכרת שם ומלכות דכל ברכה שאין בה הזכרת השם ומלכות אינה ברכה:

גם יחיד שניצל בנס פרטי צריך לברך, ועל נס הצלתו מספר אליהו **(מלכים א י"ג) וְאֶת-נְבִיאֶיךָ הֲרַגְנִי בְּתַרְבַּי וְאֶתְרַב אֲנִי לְבָדִי וַיִּבְקְשׂוּ אֶת-נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ**:

**וְאֶתְרַב אֲנִי לְבָדִי** – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שניים המברכים על נס פרטי. מי שארע לו הנס, והיוצא ממשוטו של מקרא להכליל את בנו ושאר הדורות לברך על נס זה.

אם לא היה כתוב ההמשך **וַיִּבְקְשׂוּ אֶת-נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ** אפשר כי דברי אליהו וחזרתו עליהם היו בבחינת הנאמר **משנה ברכות פ"ט מ"ג** ... הצועק לשעבר הרי זו תפלת שוא ... כפי' ר' עובדיה מברטנורא הצועק לשעבר - המתפלל על מה שכבר היה הרי זו תפלת שוא,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו  
**הפניות השערות:** אחת: סלוק – סוף-ספור – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מרא – מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרא ספא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר ספא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרא תביר ספא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרא ספא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלים והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי-ספור – הקש; השלישי: (קרא – סדר קריאת; אולא = גרש = גרש"ט – ויצא מהענין; קרא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

דמאי דהוה הוה (שמה שהיה כבר היה ואי אפשר לשנותו). אבל בהוסיפו ויבקשו את-נפשי לקחתה הרי זה בבחינת דבר הנמשך בהוה ולעתיד ולכן אין זאת תפילת שוא.

**ויבקשו את-נפשי** – מרא ספא, יתור לרבות המסביר מדוע גם הבן של בעל הנס וצאצאיו צריכים לברך על הנס כי הרוזף עמד לקחת נפשו לקחתה – סלוק, להגביל חיי הנדרף וזרעיותו, שלא באו עדיין לעולם.

**(ד) ברכות על הרעה**

**[ין ניאמר]** – תרא, ישעור זמן לאמירת ברכת כגון ברוך דיין האמת על שמועה קרובה עד 30 יום **בבלי מועד קטן כ,א** (ודומה במסכת שמחות פי"ב ה"ב, עירובין מו,א, תנו רבנן: שמועה קרובה נוהגת שבעה ושלשים, שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד. איזו היא קרובה ואיזו היא רחוקה? קרובה – בתוך שלשים, רחוקה – לאחר שלשים, דברי רבי עקיבא.

**(מלכים א יט, יד)** **כי-עזבו בריהו בני ישראל את-מזבחתיה ה'סו ואת-נביאייה ה'רנו בחרב**

קטע הפסוק **(מלכים א יט, יד)** **ואת-נביאייה ה'רנו בחרב** – טפחא מונח אתנח, מרבה מיני סיבות לברך על הרעה **משנה מסכת ברכות פ"ט מ"ב** ... ועל שמועות רעות אומר ברוך דיין האמת: **וגם פתיחת משנה מסכת ברכות פ"ט מ"ה** חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה ... הפסוקים **מלכים א יט, יד** מתיחסים לרעה לכלל והפסוק הנמקק זאת ב-**משנה מסכת ברכות פ"ט מ"ה** מתיחס לאדם פרטי **(דברים ואתחנן ו,ה)** **ואת-ה' את ה' אל-ה'ך בכל-לבבך ובכל-נפשך ובכל-מאדך:**

**ואת-נביאייה ה'רנו בחרב** – טפחא מונח אתנח, טפחא בתפקיד פותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה ואח"כ טפחא ללא מרא בתפקיד התפשטות האפיון לכתוב לפנייה ללמד כי **כי-עזבו בריהו בני ישראל את-מזבחתיה ה'סו** מוקש ל-הריגה בחרב ויש לברך על רעה לכלל.

הרעה הכללית הזאת אמורה להיות מתוקנת ע"י שליחות אליהו להמליך את חזאל, יהוא, ומינוי אלישע לנביא, אלא שבינתיים היא רעה. אפשר כי **כי-עזבו בריהו בני ישראל את-מזבחתיה ה'סו** – פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים, בתפקיד של כעין היקש, העשוי לרמז לחלק מה-**משנה מסכת ברכות פ"ט מ"ג** ... מברך על הרעה מעין הטובה ועל הטובה מעין הרעה ... הנידון בפרטות במקומות אחדים כגון

- (א) **בבלי ברכות נ"ב, ט** ... תא שמע: מת אביו והוא יורשו, בתחלה אומר ברוך דיין האמת ולבסוף הוא אומר ברוך הטוב והמטיב!
- (ב) **בבלי ברכות ס,א** והרמב"ם בפירושו מנמק שמברכים על המצב הנוכחי ולא על המצב העתידי האפשרי. ב-**פירוש המשנה לרמב"ם מסכת ברכות פ"ט מ"ג** ר"ל שאם באה עליו צרה אף על פי שתכליתה טוב מברך דיין האמת, וזהו מעין על הרעה. וכן אם באה עליו טובה אף על פי שתכליתה רע מברך הטוב והמטיב, וזהו מעין על הטובה. ודוגמת הבכא הראשונה, כגון שעבר שטפון על שדהו הרי זו רעה, אף על פי שתכליתה טובה שתרעה אדמתו, ואולי אף יביא אותו השטפון לאדמתו תועליות. ודוגמת הבכא השניה, כגון שמצא ממון וראהו אחר כשלקחו, הרי זו טובה. אף על פי שתכליתה רעה שאותו אדם שראהו ילשין עליו אצל המלך, ויענהו המלך וידרוש ממנו יותר ממה שמצא. (כאן הרחבת הענין ע"י הרמב"ם) וטעם דין זה שדברים המצויים הן שאין במציאותן ספק, ולכן מברך על מה שהוא עכשיו ולא יביט לסוף לפי שאותו הסוף אפשרי, ודיו לאפשרי היותו אפשרי.

**הסבר אגדה:** רוח פועלו של מלך המשיח

הסבר פשט הענין ע"פ פ' רלב"ג, ואחריו הסבר בפנימיות הענין ע"פ תבניות הטעמים.

**[ט] ויבא-שם אל-המערה ויגלו שם והנה דבר-ה' אליו ויאמר לו מה-לך פה אל-הו:**

**רלב"ג והנה דבר-ה' אליו ויאמר** – אחשוב, כי בתחלה בא אליו **דבר-ה'** על דרך הנבואה, ושאל לו השם יתברך **מה-לך פה אל-הו**, ואע"פ שכבר ידע זה השם יתברך, על דרך אמרו לקין "אי הבל אחיך" (בר' ד, ט). (ועל דרך אמרו לאדם הראשון בגן עדן איכה

הסתתרו מפני ה' כי התבייש בחטאו (בר' ג) ובשניהם ביקש ה' להיכנס עמם לשיחה ויודו וישובו בתשובה אבל הם לא שבו, ויש ללמוד שביקש ה' שאליהו ישנה לדבר זכות על ישראל). והנה השיב אליהו כי הוא מקנא לשם יתברך, כי בני ישראל עזבו ברית התורה והרסו מזבחות השם יתברך, כי לא רצו לעבוד כי אם אלהים אחרים; והרגו נביאי השם בחרב – כי כבר הרגה אותם איזבל כמו שקדם – ונשאר אליהו לבדו מן הנביאים הידועים לה, וביקשה להרוג אותו; וכאלו שאל על זה מהשם יתברך, שיקום נקמתו על אלו הרעות שעשו ישראל; והנה קרה זה לאליהו מרוב כעסו על חטאת ישראל. אז אמר לו השם יתברך שיצא ויעמוד **בהר לפני ה'** – רוצה לומר, כי כשיראה לו כבוד ה', אז יצא מהמערה. וידמה, שכבר עשה זה השם יתברך **כדי שיבקש אליהו רחמים על ישראל** (וזה היה באותו מקום שעמד משה רבנו בפר' כי תשא וביקש רחמים אחרי מעשה העגל וה' נענה לו ולמדו סדר שלוש עשרה מדות של רחמים וזה מה שרצה שאליהו יעשה כמו משה רבנו), לא שיתפלל להשחיתם על רוע מעשיהם; כי היה רצון השם יתברך להאריך להם אפו כדי שישובו אליו. ולזה הראה לו הדברים המשחיתים, כמו **הריות גדולה** וחזקה, שהיא מפרקת הרים ומשברת סלעים. **ולא היה ברוח ה'**, כי אין מדרך השם יתברך להביא הרעות אם לא לתכלית שיגיע מהם טוב;

**והנה ה' עבר** – דרגא מונח רביע, תבנית טעמים המרמזת לתיקון לחטא אדם הראשון הכתוב באותה תבנית טעמים **(בר' ג, ג) וְכִי תֵאָנֶה-**

**הוא לעינים**, ה' עובר על פשע לשבים בתשובה (על בסיס רמב"ן). בשם ע"ב מאותיות מלת **עבר**, **ה' עבר** – מונח רביע מרמז למרכבה הא-לקית (בעה"ט) של ארבעה רגלים, ארבעה אופנים, ארבע חיות, ארבע מלאכים ראשיים וקבוצותיהם. כלומר מרמז להופעת כסא הכבוד לאפשר מעבר מכסא דין לכסא רחמים. תבנית טעמי המלים **(מלכים א יט, א) ויאמר צא ועמדת בהר לפני ה' – זקא** סגול שלפני **והנה ה' עבר** מרמזים לאפשרות מעבר מכסא דין לכסא רחמים, בהסבר המשלב פירוש הרד"ק במקום עם דרשה ממקום אחר. פי' **רד"ק והנה ה' עבר** – פירוש: כבוד **ה' עבר** לפניו, כמו שאמר במשה רבינו עליו השלום **ויעבר ה' על-פניו ויאמר ש'מ כי תשא לד,ו**). – זקא סגול, שהיה **עַת רצון** וגילוי שלוש עשרה מדות של רחמים.

בעקירת עבודת הבעל בהר הכרמל נאמר **(מלכים א יח, ט) ויבא אל-העם ויפלו על-פניהם ויאמרו ה' הוא האלהים ה' הוא האלהים:** עם ישראל השיב לבבו לעבודת ה'. הגיעה **עַת רצון** לעולם והקב"ה גילה לפני אליהו במלים **הנה ה' עבר** – גי' משי"ח, שהמשיח עומד עמו וזה רמז לפירוש **רש"י בבלי ברכות נח,א שאם יזכה** – לעולם הבא ויראה בכבוד מלך המשיח.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו  
 המצוות הששירות: אחת: סלוק = סוף-סוף – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סיום שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

**אדם הראשון – ב, קפשיאן דוד ע' 76, רמב"ן על התורה:** ... אמרו בבראשית רבה: אמר רבי חילפי שמענו שיש הלוחך לקול, שנאמר (בר' ג) **וישמעו את קול ה' א-לקים מתהלך בגן לרוח היום**, ... והוא ענין גלוי שכינה במקום שהוא או הסתלקותו מן המקום שנגלה בו. וטעם "לרוח היום", כי בהגלות השכינה תבא רוח גדולה וחזק, כענין שנאמר "והנה ה' עבר ורוח גדולה וחזק ... לפני ה' "

**ע' 350** אין לך קוזמיקון (ג"א קוזמיקון ממלת קוסמוס = עולמית, רוח שפגעה בכל העולם) אלא של אליהו שנאמר (מלכים א יא) **"והנה ה' עובר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים"**. רבי תנחום בר חייה ואמרי ליה בשם רבנן לעולם אין מלך המשיח בא עד שיבראו כל הנשמות שעלו במחשבה להבראות ואלו הן הנשמות האמורות בספרו של אדם (טט - הקרא (בר' ג) "זה ספר תולדות האדם"). (מסיבה לא מוסברת בראשית רבה מזכיר כאן את מלך המשיח. אפשר כי מה שגילינו כאן ע"פ תבנית הטעמים היה גלוי לפניו הז"ל).

הקב"ה גילה לפני אליהו את ה-**רוח גדולה** של המשיח ופועלו ככתב **רמב"ם הלכות מלכים פ"א ה"ד** ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו, כפי תורה שבכתב ושבעל פה, ויכופף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, (המומשל בפסוק במלה **יחזק**) וילחם מלחמות ה' (המומשלות בפסוק במלים **מפרק הרים ומשבר סלעים** נגד הכפירה של האומות), הרי זה בחזקת שהוא משיח, אם עשה והצליח ונצח כל האומות שסביביו ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל הרי זה משיח בודאי (וכל זה מומשל בפסוק במלים **יבן ואתר הרעש אש לא באש ה' ואתר האש קול דממה דקה**). ומשמע **קול דממה דקה** שתשרור מלכות שמים כי כל אומות העולם התגיירו לשם ה' וידברו בלשון הקדש כנדרש ב-**בבלי ברכות נז,ב** רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף בחוץ לארץ צריך לומר כן (והשב לב עובדיהם לעבדך), מפני שעתידין להתגייר (וכך פי' שיטה מקובצת ע"פ רמב"ם), שנאמר (**צפניה ג,ט**) **אז אהפך אל-עמים שפה ברונה**. ופי' **ר' יוסף קרא: (ט) שפה ברונה** - שידברו מלות לשון הקדש שהוא לשון מובחר. **שכם אהר** - חבורה אחת; שיתגיירו כולם לשם ה'.

אלא שאליהו המשיח לא ללמד זכות לישראל, ולכן גלוי משיח לאליהו בעת רצון זאת שלא נוצלה הפעם והיא נדחית להופיע אחרי תלאות רבות שתחילתן נאמרת לאליהו.

ב-(י"ט) אליהו אמר את קנאתו לה'. ב-(י"ט,יא) במלים ותבנית הטעמים **והנה ה' עבר** ה' רמז לאליהו שיהיה כמו ה' עובר סולח ומתקן. אבל אליהו נשאר בקנאתו וב-(י"ט,יד) חוזר על מלות וטעמי (י"ט,י). ונראה כי ה' מטיל עליו שליחות ב-(י"ט,טו) עם רבוי והמעטה. (**מלכים א יט,טו**) **ויאמר ה' אליו** – מהפך פשטא זקא-קטן, שתי שליחויות מוטלות על אליהו, אחת כפשוטו של הענין לתקן את ישראל לשוב לה', ואז ע"פ **פסיקתא רבתי (איש שלום) פיסקא ד - ויקח אליהו** ואליהו גאלם לעתיד לבא בשליחות **הנה אנכי שלח לך את אליה הנביא וגו' (מלאכי ג,כג)**, **מלאכי ג כג - כד: [כג] הנה אנכי שלח לך את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הנדול והנורא:** **[כד] והשיב לב-אבות על-בנים ולב בנים על-אבותם פן-אבוא והכיתי את-הארץ חרם:** אחת יוצאת מפשוטו של ענין, לתקן את עצמו, ואז יוכל לדבר (ראה להלן) - לבשר את הגאולה לעתיד לבוא.

(**מלכים א יט,טו**) **לך** – תביר **שוב לדרבך** – מרכא טפאא, יתור לרבות לאליהו תיקון ישראל באמצעות צר חיזוני - חזאל, מושל ישראל – יהוא, ונביא תחתיו היינו במקומו - אלישע. **לך** – תביר, ממעט את אליהו מהמשך תיקון ישראל לשוב אל ה' בגלל דרך הקנאות, ומטיל עליו שליחות תיקון עצמו ע"י **תיקונים לרבוי דבור:** **מדברה דמשק** – מונח אתנה, רבוי והגבלה. **מדברה** כעין מלת "ה-מדבר = לשון דיבור", **מדברה** – מונח, רבוי הופעות, אליהו מחויב להופיע לכל ברית מילה בכל מקום שהוא בעולם (במדבר ובמקום סנה) כנאמר ב-**פרקי דרבי אליעזר (היגר) - "חורב" פרק כח ...** חייך שאין עושין ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך, ... כדי להיווכח במסירות הנפש **כי לא-עזבו ברייתך בני ישראל**

**מדברה דמשק** ר"ת מ' ד' = ד'ם מ'ילה, וכן **מד** ו-**דב** מרמזים לדם מילה. ועל מה שאמר **את-מזבחתיך הרוסו** - יש לומר כי אם הרסו במות יחיד שאסורות מאז הקמת בית ראשון בירושלים עשו דבר טוב. אפשר שכיוון לומר שפסקו מלברך לה' על שולחנם כי שולחן כעין מזבח. אפשר כי לכן אחרי זמן הנהג להזכיר בברכת המזון כי "הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא ויבשר לנו בשורות טובות" להראות לאליהו שבני ישראל מברכים לה' על שולחנם ובפסח נקרא אליהו לכל בית ישראל להיווכח במסירות נפש לקיים מצוות פסח ואמונה בגאולה שעליו לבשר.

ועל מה שאמר **ואת-נביאיך הרגו כתרב ואותר אני לבדי ויבקשו את-נפשי לקחתה** נקרא לתרץ קושיות הלכתיות להיווכח שלומדים תורה

**דמשק** – אתנה מגביל, אפשר כי אליהו כל כך טרוד עד שלרוב אינו עובר בשער הישיבה של מעלה (זמנו מוגבל) ומלת **דמשק** ככעין נוטריקון הנדרש על הכינוי דמשק אליעזר – דולה ומשקה מתורת רבו, היינו שאליהו מקבל ידיעותיו מהיוצאים מהישיבה. **דמשק** – אתנה מגביל, כאשר אליהו נקרא לפתור קושיות עליו ליטול רשות כדי לבוא, כנאמר **זוהר כרך א (בראשית) פרשת בראשית דף כד עמוד א** פתח רבי שמעון ואמר עלאין שמעו תתאין אתכנשו אלין מארי מתיבא דלעילא ותתא, **אליהו** באומאה עלך (משביע עליך) **טול רשו ונחית הכא** (טול רשות ורד לכאן) **דמשק** – נוטריקון: דם מילה, מזבח – משיח, שער ישיבה של מעלה, קושיות פותר – תיק"ו – תשבי יתרץ קושיות ובעיות

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו  
 תמצית השערו: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשטא; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, מבעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור  
 לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב  
 אחד נדרש; פסוק – סודו שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:  
 (קראא – סדר קרימות; אולא = גיש' – יוצא מהענין; קראא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו  
 שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.2 דברים וזאת הברכה לגא – שבת חול המועד סוכות (התשע"ד – התשע"ה)

**במדבר פינחס כט, יב: וכתמשה עשר יום לחדש השביעי מקרא-קדש יהיה לכם פל-מלאכת עבדה לא תעשו וחתמתם חג לה' שבעת ימים:**

**והחתמתם חג לה' שבעת ימים:** מרכא תביר טפאא מרכא סלוק  
 מרכא תביר טפאא מחלק את חג הסוכות לקבוצת פרטים, היינו כל יום מהוה יום חג לעצמו לפי שמספר קרבנות הפרים שונה בכל יום.  
 אבל בקרבנות המוספים של כל יום מופיע פָּרִים – דרגא ו- כַּבְשִׁים דרגא. הדרגא מקשרת קרבנות כל יום אל **כט יב וחתמתם חג לה' שבעת ימים:**

**במדבר פינחס כט, יג – לד:**  
 [יג] וחקרתם עליה אשה ריח ניחח לה' פָּרִים בני-בקר לשלשה עשר אילים שָׁנִים  
 כַּבְשִׁים בני-שנה ארבעה עשר המימם והיו:  
 [יד] ומנחתם סלת בלילה בשמן  
 שלשה עשרנים לפר האחד לשלשה עשר פָּרִים שני עשרנים לאיל האחד לשני האילים:  
 [טו] ועשרון עשרון לכבש האחד  
 לארבעה עשר כַּבְשִׁים:  
 [טז] ושעיר-עזים אחד חטאת  
 מלבד עלת הממיר מנחתה ונסקה: ס

בכל יו"ט מופיע פסוק ובו פירוט סוג קרבנות המוספים ומספרם ובפסוק הבא תבת **וּמִנְחָתָם** - קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. ומציינת לכל סוג קרבן נפח המנחה לקרבן אחד. או שנאמר כי בא ללמד שהקרבן קדם והמנחה אחרת כמו שנדרש במנחות מכתוב אחר.  
 ראה **קדמא זקף-קטן במלה אחת**

אבל ע"פ **בבלי מנחות מד, ב**, קרא אחר (ראה להלן), מלמד שהנסכים והמנחות יכולים להיות מוקרבים שלא עם הקרבן אלא אף בלילה וביום אחר כל זמן שלא קדשו בכלי שרת, לכן ממלת [יד] **וּמִנְחָתָם** יש ללמוד דבר אחר, אולי ימצא מקור למשל שאפשר להביא **ביחד** הנסכים והמנחות של קרבנות הציבור, היינו מוספי יו"ט וחול המועד (האם גם שבת נכלל בכך) ואין חובת הבאה של כל אחד לעצמו. בענין הקרא האחר עצמו לפי **רש"י** כגון הקרא (**במ' פי' כט, יח**) מוספי חול המועד סוכות [יח] **וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם** ולפי **תוספות** הקרא (**אמר, ג**) קרבן מוסף שבועות.

**ויקרא אמר כג, יח:**  
 והקרבתם על-הלחם שבעת כַּבְשִׁים המימם בני שנה ופר בני-בקר אחד ואילים שָׁנִים  
 יהיו עליה לה' ומנחתם ונסכיהם אשה ריח-ניחח לה':  
**ויקרא אמר כג, לז:**  
 [לז] אלה מועדי ה' אשר-תקראו אתם מקראי קדש  
 להקריב אשה לה' עליה ומנחה זבח ונסכים דבר-יום ביומו:

**רש"י בבלי מנחות מד, ב**  
**מנחתם ונסכיהם** (או **ומנחתם ונסכיהם**) **בלילה** - דמנחת נסכים קריבין בלילה ואי קשיא הא אמרי' בהקומץ [רבה] (לעיל /מנחות/ כו:) דברים שדרכן ליקרב ביום וקחשיב מנחת נסכים מפרש לה בפ' יש קרבנות במסכת **תמורה (דף יד)** דהא דקתני ביום בנסכים הבאים עם הזבח והא דקתני בלילה בנסכים הבאין בפני עצמן כגון שהביא זבח בלא נסכים ולאחר זמן הביא הנסכים בפני עצמן יכול להביאן בלילה.

**ואפילו למחר** - אם הביא היום יכול להקריב נסכיו למחר ובלבד שלא יקדשו בכלי מאתמול דאי קדשי נפסלין בלינה כדתניא במסכ' **מעילה (דף ט)** קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה.  
**תוספות בבלי מנחות מד, ב**

הסולת והשמן אין מעכבין את היין - משמע הא סולת ושמן מעכבין אהדדי ותימה דהא לא כתיב שום קרא במנחת נסכים ושמן ילפינן ממנחת גרבה דכתיב בה עיכובא לעיל (דף כז). וגלויי מילתא בעלמא הוי דגבי מיעוטו מעכב את רובו כתיב קרא גם במנחת נסכים והתם גלי לן קרא.  
**מנחתם ונסכיהם** (או **ומנחתם ונסכיהם**) (אפי') **בלילה** מנחתם ונסכיהם אפילו **למחר** - בפ"ב **דתמורה (דף יד)**. מוכח דלמחר נפקא לן דבר יום ביומו מלבד שבתות ה' ודרך הש"ס להביא על פסוק הרהוט בשני דרשות אע"ג דנפקי מקראי אחריני כי ההיא דשבח הפסח ושלמים הבאין מחמת הפסח פ"ק דזבחים (דף ט). ופ"ד דזבחים (דף לז). ופרק התורה (לקמן פג): ופי' מי שהיה טמא נעורים לאביה (קדושין דף ג). וכן מוהתעלמת (ב"מ דף ל). וכן ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה (גיטין דף כא): וכן מותר (פסחים דף צו): ופ"ב דבכורות (דף טו). דדריש אך ולא חלבו ומסיק רבא דאך לאותו ואת בנו הוא דאתא וחלבו מדמו נפקא וכן בשמעתינ דתניא בבריית' זבח ונסכים ומסקינן דבסברא פליגי.

**ומנחתם ונסכיהם** (או **ומנחתם ונסכיהם**) - פי' בקונט' פ"ק דזבחים (דף ח). ופרק המזבח מקדש (שם פד). ופ"ב **דתמורה (דף יד)**  
**יד**. **ומנחתם ונסכיהם** דפרי חג קדריש וקשה לר"ת היכי משמע מיניה לילה ועוד היכי דרשינן מיניה **מנחה** ואח"כ נסכים הא קרא דבתריה כתיב **לפָּרִים לאֲיִלִּים** ואינם כתובים על הסדר דפרים ואילים קדמי ותו דפריך ורבנן נמי הא בעי ליה **ומנחתם** וכו' ומאי צריך **הא טובא כתיב** אלא על כרחין כיון שכולם משונים זה מזה כולוהו צריכי לכך נראה לר"ת דדריש מקרא דעצרת **פרשת**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו  
המצוות השערות: אחת, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרדף, דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור  
לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב  
אחד נדרש; פסוק 1 – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:  
(קפא – סדר קריאת; אלא = גרש = גרש"ט; ויצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מודות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו  
שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

**אמור אל הכהנים (יקרא אמר כג"ח) ואילים שנים יהיו עליה לה ומנחתם ונספיהם אשה ריח-ניחח לה:** מדכתב נסכים בין  
עולה לאשה ש"מ דבאים בלילה כי אשה דהיינו הקטרה ולא מייתורא ונקט מנחה ברישא דדמי לעולה טפי בהקטרה והא דפ"ק  
**דזבחים (דף ת.)** דריש מנחתו ונסכים אפי' בלילה ומשמע התם דמייתורא דווקא קדריש והתם גבי ניזיר דרש מדכתי' **מנחתו ונסכו**  
וכתיב נמי **ומנחתם ונסכיהם** למחר נמי שמעינן כיון דגלי גבי עצרת תו אין לחלק ותימה והא הני קראי בבאין עם הזבח כתיבי  
והנהו לא אתא אלא ביום כדאיתא בפ"ב **דתמורה (דף יד.)**  
וי"ל דאם אינו ענין בבאין עם הזבח תנהו ענין בבאין לאחר הזבח והא דאמרינן בריש **תענית (דף ב:)** מה ניסוך המים בלילה דאמר מר  
**ונספיהם אפי' בלילה** משמע דמקרא דפרי החג מיתתי שאין ניסוך המים אלא בחג לאו מילתא היא דכיון דגלי לן קרא בעצרת דהוי  
נסכי צבור ה"ה לכל נסכי צבור וקרא דאיצטריך בנוזיר דהוי נסכי יחיד.  
**ראה פזר תלישא**

[יז] וביום השני פרים בני-בקר שנים עשר אילים שנים  
כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימם:  
[יח] ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפט:  
[יט] ושעיר-עזים אחד חטאת  
מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: ס  
[כ] וביום השלישי פרים עשתי-עשר אילים שנים  
כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימם:  
[כא] ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפט:  
[כב] ושעיר חטאת אחד  
מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: ס  
[כג] וביום הרביעי פרים עשרה אילים שנים  
כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימם:  
[כד] מנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפט:  
[כה] ושעיר-עזים אחד חטאת  
מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: ס  
[כו] וביום החמישי פרים תשעה אילים שנים  
כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימם:  
[כז] ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפט:  
[כח] ושעיר חטאת אחד  
מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: ס  
[כט] וביום הששי פרים שמונה אילים שנים  
כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימם:  
[ל] ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפט:  
[לא] ושעיר חטאת אחד  
מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: ס  
[לב] וביום השביעי פרים שבעה אילים שנים  
כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימם:  
[לג] ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפטם:  
[לד] ושעיר חטאת אחד  
מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: ס  
**ראה בבלי תענית ג,**

**רש"י בבלי סוכה נה,א** ... אתקין אמימר דמדלגי דלוגי - ונמצאו כולן עומדין, אומרינן ביום ראשון של חול המועד ביום השני ובוים  
השלישי ספק שני ספק שלישי.  
ולמחר אומרים ביום השלישי ובוים הרביעי, ובשלישי דחול המועד - ביום הרביעי ובוים החמישי, וברביעי - ביום החמישי ובוים  
הששי, ובחמישי דחול המועד, שהוא הושענא רבא, אומרים ביום הששי ובוים השביעי כספיקו, והיינו דלוגי - שאומרים היום מה  
שאמרו אתמול, כדאמרינן (מגילה כב) גבי ראש חדש - רב אמר: דולג - שאומר השני אחד מן הפסוקים שאמר ראשון, וכי היכי  
דאתקין אמימר לענין תפלה עבדינן נמי לענין קוראי התורה, שהרביעי הקורא, שהוא מוסף בחולו של המועד, יותר משאר ימים, וניכר  
שהוא בא לכבוד היום, הוא קורא את ספיקי היום, כמו ששליח צבור אומר, ואם שבת הוא - קוראן המפטיר, והשלשה שקורין  
תחילה, אין מקפידין על קריאתם - יקראו מה שירצו, ומכל מקום, כך היו נוהגין רבותי - שני ראשונים קוראים שנים ספיקי היום,  
והשלישי בפרשת יום המחרת, שאינה מספיקות היום כלל, והרביעי חוזר וקורא מה שקראו שנים הראשונים.  
ביום שני של סוכות בארץ-ישראל זה חול המועד, בחו"ל זה יום טוב שני של גלויות, קוראים ביום הראשון כדי לא לפגוע בקדושת היום.  
אפשר כי התורה רמזה מה יעשו בני ישראל אשר מסיבה כלשהי נמצאים מחוץ לארץ ישראל. הרמז נמצא בקרא **(במ' פי' כט, ז)** **ובכיום**  
**השני** - מונח רביעי, שלא כתבנית הטעמים בשאר הימים, אפשר כי מרמז לקריאה בתורה בימי חול המועד בחו"ל, חמישה ימים בלבד.  
ופ' **רש"י סוכה נה,א** והשלשה שקורין תחילה, אין מקפידין על קריאתם - יקראו מה שירצו, ומכל מקום, כך היו נוהגין רבותי - שני  
ראשונים קוראים שנים ספיקי היום, והשלישי בפרשת יום המחרת, שאינה מספיקות היום כלל, והרביעי חוזר וקורא מה שקראו שנים  
הראשונים. טט - באופן זה גם לא פוגעים בקדושת יום טוב שני של גלויות.



ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו  
המצוות הששירות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנו משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק | – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדפא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין י"ג מודות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

## יז] וביום השני פרים בני-בקר שנים עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר המימים: משנה סוכה פ"ה מ"ו

יום טוב הראשון של חג היו שם שלשה עשר פרים ואילים שנים ושעיר אחד נשתיירו שם ארבעה עשר כבשים לשמנה משמרות ביום ראשון ששה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בשני חמשה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בשלישי ארבעה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד ברביעי שלשה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בחמישי שנים שנים והשאר אחד אחד בששי אחד מקריב שנים והשאר אחד אחד בשביעי כולן שוין בשמיני חזרו לפייס כברגלים אמרו מי שהקריב פרים היום לא יקריב למחר אלא חוזרין חלילה:

24 משמרות הכהנים מתכנסים ברגל לעבודת בית המקדש. אפשר כי **וביום השני** – מונח רביע בתפקיד חמש בא ללמד כנאמר ב-**משנה סוכה פ"ה מ"ו בשני חמשה מקריבין שנים שנים** (המישה משמרות כהנים מקריבים שני פרים כל אחד) וההמשך **פרים בני-בקר שנים עשר** – דרגא תביר מרכא טפא, וכן **כבשים בני-שנה ארבעה עשר** – דרגא תביר מרכא טפא, על כל שאר הבהמות חלה אותה הלכה והשאר אחד אחד (נותרו שני פרים מ-12, 2 אלים, שעיר אחד, 14 כבשים, סה"כ 19 בהמות כך שיש בהמה אחת להקרבת קרבן לכל אחד מ-19 המשמרות הכהנים האחרים)

אפשר היה לומר שחלוקת הקרבנות בין 24 משמרות הכהנים היא ע"פ הישוב חשבוני. אבל אפשר כי תבנית הטעמים "מונח רביעי" ביום השני של סוכות מלמדת שנקטין כל יום באחד את מספר המשמרות שמקריבים שני קרבנות ואז כל משמר מקריב בכל יום לפחות קרבן אחד. יום ב' מלמד לימים ג – ז של סוכות. למשל ביום הרביעי מ-10 פרים רק 6 נעשים 2, 2, 2 ע"י שלושה משמרות. 4 פרים נעשים 1 לכל משמר ועוד 17 קרבנות אחרים אחד לכל אחד מ-17 המשמרות האחרים.

ואין לימוד מדויק כזה ביום א' כי מונח רביע עשוי להיות גם יותר מחמש ולא דווקא שש, ואפשר שגם הפתיחה של יום א' **[יב] והקרבתם עלה אשה ריח ניחח לה'** מלמדת דברים אחרים ולא מאפשרת שילוב לימוד חלוקת קרבנות המוספים של חול המועד סוכות בין 24 משמרות הכהנים.





ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו  
המצוות השטרות: אחת, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרישה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושע, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קפא – סדר קריאת; אולא = גיש = גיש"ט – יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק ריעין לנושא אחר בהלכה;

**תורה תמימה ואֶתָה מַרְבֵּית קֶדֶשׁ - אות הוא ברבבות שלו<sup>1</sup> [חגיגה ט"ז א']:**

**תורה תמימה הערה ד)** אולי דריש כן משום דהמלה **ואֶתָה** אינה בעיקרה עברית רק ארמית, ועל יסוד זה דרשו בספרי כשנגלה הקב"ה ליתן תורה לישראל **לא בלשון אחד נגלה אלא בארבע לשונות, וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינַי בָּא - זה לשון עברי, וְנָתַח מִשְׁעִיר לָמוֹ - זה לשון רומי, הוֹפִיעַ מִתֵּר פְּאָרְן - זה לשון ערבי, וְאֶתָה מַרְבֵּית קֶדֶשׁ זה לשון ארמי, ע"כ. ואפשר עוד לפרש ע"פ זה ענין אות הוא ברבבות שלו ע"פ מ"ש שאין המלאכים מכירים בלשון ארמי. ולכן דריש אצל מלה ארמית זו שהוא מצויין כביכול מרבבות מלאכים שלו:**

הלכות מהפסוק **תורה תמימה דברים לג הוֹפִיעַ מִתֵּר פְּאָרְן** – פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות, פשטא מלמד ששתי הדרשות הן בפשט: (טט – א) שור של ישראל שנגח לשור של עובד כוכבים פטור, (טט – ב) ושל עובד כוכבים שנגח לשור של ישראל חייב, מאי טעמא, אמר ר' יוחנן, אמר קרא **הוֹפִיעַ מִתֵּר פְּאָרְן** - מפארן הוֹפִיעַ ממונם לישראל<sup>2</sup> [ב"ק ל"ח א']:

ע"פ **תורה תמימה הערה ג)** הלשון **הוֹפִיעַ** מוסב על קבלת התורה (ע"י בני נח), ... ראה הקב"ה (שגם את) שבע מצות שקבלו עליהם בני נח... שאין בהם אף שמץ רוחניות, רק כולן מיוסדות על קיום העולם... לא קיימו אותן ... וכיון שסרבו ... אין להם דין ומשפט, הפקיר הבורא ממונם לישראל, המקיימים את התורה ועל ידה מקיימים את העולם, מתורת קנס.

**מימינו אֶשׁ דֶּת -** כתיב (ישעיה ס"ב) נשבע ה' בימינו - זו תורה, שנאמר **מימינו אֶשׁ דֶּת**<sup>3</sup> [ברכות ו' א']:

להלן שלוש הלכות הנדרשות עם מלת **מימינו** - זקף-גדול

**מימינו אֶשׁ דֶּת -** מפני מה אין מקנחין בימין, אמר רבא, מפני שהתורה נתנית בימין, דכתיב **מימינו אֶשׁ דֶּת**<sup>4</sup> [שם ס"ב א']:  
**מימינו אֶשׁ דֶּת -** תניא, משום שמעיה אמרו, המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות לאחוריו, ונותן שלום לימין ואח"כ לשמאל, שנא' **מימינו אֶשׁ דֶּת לָמוֹ**<sup>5</sup> [יומא נ"ג ב']:

טט - **מימינו אֶשׁ דֶּת** – זקף-גדול, אפשר מרמז לשלוש הפסיעות לאחוריו, וכן שתי נקודות הן ההשתחואה לימין ולשמאל, ונקודה אחת היא ההשתחואה לאמצע.

**מימינו אֶשׁ דֶּת -** הנותן ס"ת לחבירו לא יתננו אלא בימין וכן הלוקחו לא יקחנו אלא בימין כנתינתו מתחלה, שנאמר **מימינו אֶשׁ דֶּת** [מס' סופרים פ"ג ה"ה]:

**רש"י אֶשׁ** אש שחורה על גב אש לבנה, ופ' **תורה תמימה אֶשׁ דֶּת לָמוֹ** - רבי פינחס בשם רשב"ל אומר, התורה שנתנה הקב"ה למשה עיקרה מאש לבנה חרותה מאש שחורה<sup>6</sup>, היא אש, מובללת מאש, חצובה באש, ונתונה באש, שנאמר **מימינו אֶשׁ דֶּת לָמוֹ**<sup>7</sup> [ירושלמי שקלים פ"ו ה"א]: **תורה תמימה הערה ט)** כלומר האבנים עצמן היו אש לבנה ואותיותיה שהיו כתובות על הלוחות היו מן אש שחורה: **אֶשׁ דֶּת** – מרכא טפאא, כיתור לרבות על על אש לבנה (שהם האבנים) אש שחורה שהם האותיות.

**דברים זאת הברכה לג:** וְנָתַת לַיהוּדָה וַיֹּאמֶר שָׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה וְאֶל-עַמּוֹ תְּבִיאֵנוּ יְדִיו רַב לֹא וְעִזָּר מִצְרַיִם תִּתְּנָה: **פ**

**רש"י** (ז) וְנָתַת לַיהוּדָה - סמך יהודה לראובן, מפני ששניהם הודו על קלקול שבידם; שנאמר: "אשר חכמים יגידו" וגו' "להם לבדם נתנה הארץ ולא עבר זר בתוכם" (איוב טו, יח-יט; ראה סוטה ז, ב). ועוד פירושו רבותינו (ראה סוטה ז, ב), שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היו עצמות יהודה מתגלגלין בארון מפני נידוי שקבל עליו, שנאמר "וחטאתי לאבי כל הימים" (בר' מד, לב); אמר משה (ראה ספ"ד שמח): מי גרם לראובן שיודה? יהודה; **שָׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה** - תפלת דוד ושלמה ואסא מפני הכושים (ראה דה"ב יד, י), ויהושפט מפני העמונים (ראה שם כה-יב), וחזקיהו מפני סנחריב (ראה שם לב, כ). **ואל עמו תביאנו** - לשלום מפני המלחמה. **ידיו רב לו** - יריבו ריבו, וינקמו נקמתו. **ועזר מצריו תתנה** - על יהושפט התפלל על מלחמת רמת גלעד: "ויזעק יהושפט ויה' עזרו" (דה"ב יח, לא; ראה ספ"ד שמח). דבר אחר (שם): **שָׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה** - כאן רמז ברכה לשמעון מתוך ברכתיו של יהודה. ואף כשחלקו ארץ ישראל נטל שמעון מתוך גורלו של יהודה, שנאמר: "מחבל בני יהודה נחלת בני שמעון" (יהו' יט, ט). ומפני מה לא ייחד לו ברכה בפני עצמו? שהיה בלבו עליו על מה שעשה בשטים. כן כתוב באגדת תהלים (ש"צ ט, ג). **וְנָתַת לַיהוּדָה וַיֹּאמֶר** – מונח זרקא סגול, בתפקיד מוסיף מיהודה על יהודה, (א) רבוי תפילות מלכי בית דוד שמהיודה. (ב) הודאתו של יהודה גרמה להודאתו של ראובן, (ג) בתפקיד גריעה מנחלת יהודה להושיב עמו את שבט שמעון.

**דברים זאת הברכה לגיא:** בָּרַךְ ה' חֵילוֹ וּפְעָל יָדָיו תִּרְצָה מִחַץ מְתַנְּנִים קָמְיוֹ וּמִשְׁנָאִיו מִן-יִקְוִימוֹ: **ס**

**בבלי פסחים עב, ב** ד"ה דתנן היה עומד ומקריב ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה, כל הקרבנות כולן שהקריב על גבי המזבח פסולין ורבי יהושע מכשיר. ואמרין מ"ט דר' יהושע דכתיב **בָּרַךְ ה' חֵילוֹ וּפְעָל יָדָיו תִּרְצָה** **רש"י בן גרושה.** כהן חלל זר גמור הוא וגו' **בָּרַךְ ה' חֵילוֹ.** בהכהנים כתיב שימו קטורה באפך וגו' וסמך ליה **בָּרַךְ ה' חֵילוֹ** - חללים שבו.

**רבינו חננאל** ד"ה ורבי יהושע מכשיר מ"ט דכתיב **בָּרַךְ ה' חֵילוֹ** אפילו חולין שבו פועל ידיו תרצה.

**טט** - ע"פ **רש"י** ו-**רבינו חננאל בָּרַךְ ה'** המהפך פשטא הוציא הכתוב ממשוטו ביחס למלת **חֵילוֹ** - זקף-קטן, המפסיק בינה ובין **וּפְעָל יָדָיו תִּרְצָה** ללמדך כי עד שנודע שהכהן הוא בן גרושה או חלוצה והרי הוא חלל אפילו כך רבי יהושע מכשיר מ"ט דכתיב **בָּרַךְ ה' חֵילוֹ** אפילו חולין שבו, שבאמת הוא חולין אך נכשיר כל עבודותיו עד שנודע שהוא חלל היינו - פועל ידיו לשעבר תרצה.

**בָּרַךְ ה' חֵילוֹ** – מהפך פשטא זקף-קטן, אפשר כי כאן זקף-קטן מלמד על שני מיני כהנים: כהן כשר, כהן אחרי שנודע שהוא חלל **מִחַץ** – קדמא, הקדים לברכם כפ' **רש"י** - ... ד"א ראה שעתידין חשמונאי ובניו להלחם עם עובדי כוכבים והתפלל עליהם לפי שהיו מעטים וגו' **מְתַנְּנִים קָמְיוֹ וּמִשְׁנָאִיו** – דרגא תביר טפאא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל כל אחד חל אותו ענין, ע"פ **תולדות יצחק** זה דחיית כל המערערים על הכהונה.

**מִחַץ** – קדמא, ע"פ מאור ושמש, יקדים להשכים וילמד תורה, וזה מגרש הקליפות המבלבלות בתפילה, מטהר מחשבה ממחשבות זרות בתפילה **מְתַנְּנִים קָמְיוֹ וּמִשְׁנָאִיו** – דרגא תביר טפאא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל כל אחד חלה אותה הלכה או ענין. כאן ע"י הלימוד קודם התפילה מסולקים כל המפריעים לתפילה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו  
המצוות הששירות: אהבה, סלוק – סוף פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מראק = מאריך; רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספקא – יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מדיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מדיצה; פול – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

#### 1.4 דברים וזאת הברכה לג,א – שבת חול המועד (התשע"ו-ז)

**ויקרא אמר כג,לט: אַךְ בַּחֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ תַּחֲנוּ אֶת-חַג-ה' שִׁבְעַת יָמִים בְּיוֹם הַרְאִשׁוֹן שִׁבְתוֹן וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁבְתוֹן:**

**[רש"י] (וי אמר כג,לט) אַךְ בַּחֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי יוֹם ... תַּחֲנוּ - קרבן שלמים לחגיגה. יכול תדחה את השבת, תלמוד לומר אַךְ, הואיל ויש לה תשלומין כל שבעה:**

**בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ -** שיהא חדש שביעי זה בא בזמן אסיפה, מכאן שנצטוו לעבר את השנים, שאם אין העבור, פעמים שהוא (ט: ט) רוב האסיף וחג הסוכות) בא באמצע הקיץ או החורף:

**תַּחֲנוּ -** שלמי חגיגה:

**שִׁבְעַת יָמִים -** אם לא הביא בזה יביא בזה. יכול יהא מביאן כל שבעה, תלמוד לומר (וי אמר כג,מא) וַתַּחֲנוּ אֹתוֹ, יום אחד במשמע, ולא יותר. ולמה נאמר שבעה, לתשלומין:

**שִׁבְעַת יָמִים -** מונח סלוק, מונח מרבה, סלוק מגביל, רבוי לתשלומין, היינו יום הבאת שלמי חגיגה ומרבה על שבעת ימי סוכות את שמיני עצרת (כמדורש בפר' ראה), ומגביל להבאה אחת בלבד.

**(וי אמר כג,לט) בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ -** פשטא מקף מונח זקא-קטן, זקא-קטן מלמד על שתי דרשות בקרא. פשטא ללא מהפך לפניו מלמד על שתי דרשות בפשט הכתוב. מונח לפני זקא-קטן, תבנית העשויה ללמד על כעין מצב ביניים.

וה-[ספרא אמור פרשה יב פרק טו] דורש שתי דרשות בפשט הכתוב **(וי אמר כג,לט) בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ**

**דרשה א: [ספרא אמור פרשה יב פרק טו] (משנה ברייתא) ו (וי אמר כג,לט) בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ** עבר את השנה שתיעשה החג באסיפת הפירות.

בלשון **[רש"י] בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ -** שיהא חדש שביעי זה בא בזמן אסיפה, מכאן שנצטוו לעבר את השנים, שאם אין העבור, פעמים שהוא בא באמצע הקיץ או החורף: ט: ט: ב-[בבלי ר"ה ז,א] ועוד גמרות מקובל ללמוד שעבור לומדים מהקרא **(דב' דאה טו,א) שְׁמוֹר אֶת-חֹדֶשׁ הָאֵיבִים וְעֵשִׂיתָ פֶּסַח לַה'**, ומהקרא **(שם' תשא לד,כב) וַחַג הָאֲסִיף תִּקְרַפְתָּ הַשָּׁנָה:** אלא שכאן נלמדת אחת מן הסיבות לעיבור שנה.

כפי' **[הח"ח: על ת"כ מ"ו] שתיעשה החג באסיפת הפירות מדקבע הכתוב ואמר (וי אמר כג,לט) בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ** בזה אמר לנו דאם היתה השנה באופן דאין חג הסוכות בא בה **בְּאַסְפֹּכֶם** עבר את השנה והוא אדר השני (ט: ט: שיבא אחרי סוכות זה המוקדם) כדי שתעשה חג הסוכות (ט: ט: הבא) **(דב' דאה טו,ג) בְּאַסְפֹּכֶם** והוא אחד מן ג' סיבות שמעברין עבורם השנה כדאיתא ב-[בסנהדרין פ"ק דף יב] על ג' דברים מעברין השנה על האביב ועל פירות האילן ועל התקופה

**(דב' דאה טו,ג) בְּאַסְפֹּכֶם -** קדמא זקא-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. כנאמר ב-[בבלי סוכה ט,א משנה סוכה פ"א מ"א] כל שעשאה קודם לחג שלשים יום. ... אם עשאה לשם חג, (1)אפילו מתחילת השנה (עשאה לשם חג) - כשרה.

ועוד ע"פ **[משנה סוכה פ"א, מ"ד, מ"ה]** במוקדם סיכך בסכך פסול או שהניח על הדפנות ללא כוונת סיכוך ואח"כ תיקן, הסכך הוכשר.

**דרשה ב: [ספרא אמור פרשה יב פרק טו] (מ"ז) יכול באסיפת כל הפירות תלמוד לומר (דב' דאה טו,ג) וַחַג הָאֲסִיף תִּקְרַפְתָּ הַשָּׁנָה לַחַג שִׁבְעַת יָמִים בְּאַסְפֹּכֶם מִגְרֵנָה וּמִקְבָּד:** מגורנך ולא כל גורנך, מיקבך ולא כל יקבך, אי **בְּאַסְפֹּכֶם מִגְרֵנָה וּמִקְבָּד** יכול מקצתם תלמוד לומר **(וי אמר כג,לט) בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ** כיצד השתדל לעבר את השנה שתעשה את החג ברוב אסיפת כל הפירות.

**[הח"ח: על ת"כ מ"ז] ולא כל גרנך ולא כל יקבך פ"י שכל הפירות יש להן גורן ויש מהן שיש להן יקב והם אותן פירות שעושין מהן משקה יכול מקצתם פ"י אפילו מיעוטו. ברוב אסיפת כל הפירות פ"י ברוב אסיפת המינין כיצד אם הם עשרים מיני פירות ונאספו מהן י"ג קודם החג כבר בא החג בזמנו ונ"ל שאין הולכין אלא אחר המינין המצויין בישוב ועיקריהן למאכל אדם או למשקה אדם [ראב"ד ור"ש והוא דלא כפירוש הק"א]**

מלת "את" מרבה, אבל תבנית הטעמים של **אֶת-תְּבוּאֹת** – מונח לפני זקא-קטן, עשויה ללמד על כעין מצב ביניים, לא רבוי מועט ולא רבוי מלא כמו שדרש ב-[ספרא (מ"ז)] השתדל לעבר את השנה שתעשה את החג ברוב אסיפת כל הפירות. כיצד הגיעו הפירות לכאן כאשר כתוב **תְּבוּאֹתָ?** התשובה ע"י טעם מקף של **אֶת-תְּבוּאֹת** – מקף כרב-משמעות מלת תבואת: (א) דגן כמשמע ב-[משנה פאה פ"א, מ"ד] [\*] כלל אמרו בפאה כל שהוא אוכל ונשמר וגידוליו מן הארץ ולקישתו כאחת ומכניסו לקיום חייב בפאה והתבואה (ט: ט) של דגן מונה לעצמו) והקטניות בכלל הזה: וכן משמע מפ' **[רש"י] (וי בחר כה,בא) וְעֵשִׂיתָ אֶת-הַתְּבוּאָה לְשֵׁלֶשׁ הַשָּׁנִים:** ... שיזרעו בשמינית במרחשון ויקצרו בניסן **(כה,כב)** עד חג הסוכות של תשיעית, שהיא עת בוא תבואתה של שמינית לתוך הבית, שכל ימות הקיץ היו בשדה בגרנות, ובתשרי הוא עת האסיף לבית: (ב) כל גידולי אדמה, כגון דגנים, פירות האילן, ירקות. והכונה כאן למצב (ב) כפי' **[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא פרשת אמור (המתחיל בדף נז עמוד ב)] (וי אמר כג,לט) בְּאַסְפֹּכֶם אֶת-תְּבוּאֹת הָאָרֶץ.** באסיפת כל הפירות מדבר. מלמד שכל הפירות נקראין **תְּבוּאֹת הָאָרֶץ.**

**ויקרא אמר כג,מ:**

**וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בְּיוֹם הַרְאִשׁוֹן פְּלִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ-עָבֹת וְעֵרְבֵי-נַחַל וְשִׂמְחַתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים:**

**(וי אמר כג,מ) וּלְקַחְתֶּם לָכֶם -** קדמא ואולא, כסדר לימוד, **[פירוש המשנה רמב"ם סוכה פ"ג, מ"א]** למדו בקבלה מן הָדָר להדר לשלושה המינים האחרים. ומן הלולב שהוא השני בפסוק לומד מארכו של ארבעה טפחים, טפח לאחוז ושלושה טפחים לנענע לאורך ענף ההדס ואורך ענף הערבה שיהיו שלשה טפחים.

לפי סדר לכתחילה הדר, פחות מהדר, מרבה על לכם – במשמע שלכם, מתנה על מנת להחזיר, ע"פ **[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סוכה פ"ג, מ"א] ... אם נתנו לו במתנה הרי זה מותר אף על פי שהיא על מנת להחזיר, כלל הוא אצלינו מתנה על מנת להחזיר שמה מתנה. ומותר ליתן מתנה ביום טוב.**

ומרבה על מה שלא שלכם פסולים אחרים להתמעט גזול, יבש, של אשירה, של עיר הנידחת, נקטם ראשו, נפרצו עליו. ומרבה ערבה של בעל שאינה גדלה על נחל, וערבה שנקטם ראשה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו  
המצוות הששירות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא = מראש; מאריך – רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספאא – שנוי משמעות, רבוי ממשותף; מרכא ספאא – תור  
לרבות, מכל מקום; דוגא תביר ספאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר ספאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעם, בד"כ מצב  
אחד נדרש; פסק ו – סדר שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחזר מיוחד נבאר בו מה  
קופא – סדר קרימות; אולא = גרש = גרש"ם; יוצא מהענין; קופא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו  
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

**פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סוכה פ"ג,ה"ג**] היה עולה בדעתנו שאין לוקחין ערבה אלא ממקום המים שהרי אמר ה' וערבי נחל,  
לפיכך השמימין כי של בעל כשרה, שזה שאמר יתעלה ערבי נחל אינו אלא לסמוך המין, יצמח איפה שיצמח, ואמרו נקטם ראש  
פסולה אינה הלכה.

**[משנה סוכה פ"ד,מ"א]** [\*] (ט: א) לולב וערבה ששה ושבעה (ט: ב) ההלל והשמחה שמונה (ט: ג) סוכה וניסוך המים שבעה (ט: ד) והחליל חמשה וששה :

**פירוש המשנה לרמב"ם סוכה פ"ד,מ"א**] הוא יבאר את כל הבבות האלו אחת אחת.

**(י' אמר נגמ)** **ושמחתם לפני ה' אלהיכם** – רביע, ארבע קבוצות בבית במשנה א, כמנין המשולב במשנה א.

**[משנה סוכה פ"ד,מ"ב]** [\*] לולב שבעה (במקדש ובמדינה ובשאר א"י) כיצד יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת לולב שבעה  
(רע"ב: במדינה זה ירושלים) ו(אם יום ראשון חל ב) שאר כל הימים ששה:

**(י' אמר נגמ)** **ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר פפת תמרים וענף עץ-עבת וערבי נחל**

**ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים:**

**(י' אמר נגמ)** **ביום הראשון** – מונה רביע, התפקיד של לפחות ארבע דרשות, נשלב מנין חלקי בפ"ה המשניות לרמב"ם:

**פירוש המשנה לרמב"ם סוכה פ"ד,מ"ב**]

(ט: מן הכתוב) הלולב נטילתו חובה מן התורה **(י' אמר נגמ)** **ביום הראשון** בכל העולם, ונטילתו כל שבעה חובה במקדש בלבד, לפי  
שזהו כונת הכתוב **(י' אמר נגמ)** **ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים**,

(ט: א) ואמר ה' **(י' אמר נגמ)** **ולקחתם לכם ביום הראשון**, ובא בקבלה הראשון ואפילו בגבולין. ומה שהכריחנו שלא נטול לולב בזמן  
הזה ביום טוב ראשון שחל להיות בשבת כרי שלא נחדש דבר, לפי שלא היינו נוטלים אותו בחוצה לארץ ביום הראשון שחל להיות בשבת מלפנים מפני שאז לא  
היינו יכולים לדעת בוודאות מה המאמץ לקביעת בית דין של ארץ ישראל. והדבור על ענין הראייה והעבור שבידינו אפשר שנחבר בו חזרו מיוחד נבאר בו מה  
שנעלם לרוב בני אדם. ומה שהכריחנו לאסור נטילת לולב בשבת שבתוך חג ואפילו במקדש. גזרה שמא יטלנו בידו ויעבירונו ארבע  
אמות ברשות הרבים, ולא עשינו גזרה זו ביום טוב ראשון לפי שמצותו חמורה שהרי הוא חובה ואפילו בגבולין כמו שביארנו.

**(י' אמר נגמ)** **ושמחתם לפני ה' אלהיכם** – תביר מרכא ספאא, כעין קבוצת פרטים, שקשורים לנושא שמחה לפני ה' (ולפי **חידושי**

**הריטב"א סוכה מ"א**, בלולב ושאר מינים האמורים בראש הפסוק). שעל חלקם לא חלה ההלכה. ע"פ **[רמב"ם פ"ה מ"ב]**  
לאסור נטילת לולב (ט: וערבה וחליל) בשבת שבתוך חג ואפילו במקדש. גזרה שמא יטלנו בידו ויעבירונו ארבע אמות ברשות  
הרבים, לפי-כך גזרת רבנן מרומזת בתבנית הטעמים.

**[מלבי"ם ויקרא פרשת אמור קצג]** **(י' אמר נגמ)** **ולקחתם לכם**. כבר בארנו (תזריע ס' ו') שיש הבדל בין העתיד הגמור ובין העבר המהופך לעתיד  
ע"י הוי"ו. שהעבר המהופך לעתיד מציין השלמת הפעולה בפעם א'. והעתיד הגמור יבא גם על פעולה נמשכת. כמו שדרש על **(בר' תל' כו,כח)**

**והפיר'ה האלהים יתן ויחזור יתן כמש"ש**. ומזה הוציא ר"י הגו"ש לקיחה לקיחה מאגודת אב ששם אמר **(שם' בא יב,ב)** **משכו וקחו לכם צאן**  
**למשפחתכם ושחטו הפסח: (שם' בא יב,ב)** **ולקחתם אגנת אזוב**. פתח בעתיד הגמור וביצוי **משכו וקחו ... ושחטו וקחו** לחזור לדבר בעבר המהופך **ולקחתם** ולא  
קחו. מפני שהאזוב צריך להלקח באגודה בפעם א' לא כל בד בד בפ"ע, וזה מציין בעבר המהופך לעתיד שמורה פעולה נגמרת בלקיחה אחת. וכן  
פה אמר **(י' אמר נגמ)** **תחגו (י' אמר נגמ)** **ולקחתם**. ולא אמר תחגו וקחו שבוה ה"י מציין קיחה נמשכת א' א' אבל **(י' אמר נגמ)** **ולקחתם** שהוא  
העבר המהופך לעתיד מציין לקיחה בפעם א'. כי צריכים לעתיד לקיחה אגודה (ט: של ארבעה מינים). וחכ"א שזה רק לכתחילה משום זה אלי ואנוהו לא דיעבד  
וברייתא זו מובא בסוכה (דף י"א ודף לג) ומנחות (דף כז):

**[קצד]** **(י' אמר נגמ)** **ולקחתם לכם**. כבר התבאר שמצות שיאמרו אל הכלל בלשון יחיד נאמרו לב"ד ומצות שנאמרו בל"ד נאמרו לכ"א. כמ"ש **(דב'**  
**דאח טז,ט)** **תקפרינהו בכ"ד**. וספרתם לך שבע שבתות שנים בכ"ד. וספרתם לכם כ"א בפ"ע. וה"ה **(י' אמר נגמ)** **ולקחתם לכם כ"א בפ"ע**, וידוע שמלת

לך הבא עם פעל קיחה מורה לרוב שיה' שלו ולצרכו. ואף למ"ד ביומא (דף ג') דקח לך ועשה לך משל צבור. ס"ל שמשע עמד במקום הצבור.  
אולם כמ"ש **(י' אמר נגמ)** **ולקחתם לכם** היינו שיה' שלכם. ולא השאול והגזול. וזה רק ביום טוב ראשון. ודברי הברייתא דפה מובא בתוספתא  
דסוכה (פ"ב) ובגמ' (דף מא). ושם גריס. שקנאו ר"ג באלף זוז, ושלבסוף החזירו לר"ג. ועיי"ש:

**[קצה]** **(י' אמר נגמ)** **ביום הראשון** כבר התבאר (פ' צו ס' מס) שכ"מ שאמר מלת ביום (שהי' די לומר בראשון) בא או להוציא הלילה או לדייק  
שיהי' דוקא באותו יום לא ביום שלאחריו. ודרשה ראשונה דורש ביום ולא בלילה. ודרשה שני' אתיא כר' אלעזר דס"ל דמכשירי לולב דוחין את

השבת והוא ס"ל דלילות ממועטים מן שבעת ימים ואיתר לדיד' ביום שיהיה באותו יום ולא ידחה אף שהוא שבת. וכיוון שאמר זה רק על ביום  
הראשון לא ידענו שיחנה שבת רק יום הראשון לבד. כן פ' בגמ' סוכה (דף מד) וא"צ למ"ש התוס' שם דמין ה' דרש:

קיבוץ דרשות שונות על **(י' אמר נגמ)** **ביום הראשון** – מונה רביע, בתפקיד של לפחות ארבעה לימודים. מדרשת **[בבלי סוכה מג,א]** (ט: א)  
**ביום** - ואפילו בשבת. **(ט: ב)** **ראשון** - אפילו בגבולין. **(ט: ג)** **הראשון** - מלמד שאינו דוחה (שבת) אלא יום טוב הראשון בלבד.

**[משנה סוכה פ"ד,מ"ב]** [\*] לולב שבעה (במקדש ובמדינה ובשאר א"י) כיצד יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת לולב שבעה  
(רע"ב: במדינה זה ירושלים) ו(אם יום ראשון חל ב) שאר כל הימים ששה:

מדרשת **[בבלי סוכה מג,א]** ו-**פירוש המשנה לרמב"ם סוכה פ"ד,מ"ב**] (ט: מן הכתוב) הלולב נטילתו חובה מן התורה **(י' אמר נגמ)**  
**ביום הראשון** בכל העולם, ונטילתו כל שבעה חובה במקדש בלבד, לפי שזהו כונת הכתוב **(י' אמר נגמ)** **ושמחתם לפני ה'**

**אלהיכם שבעת ימים**, (ט: ומקבלה) ואמר ה' **(י' אמר נגמ)** **ולקחתם לכם ביום הראשון**, ובא בקבלה הראשון ואפילו בגבולין.  
(ד) ביום ולא בלילה (ה) כר' אלעזר (או אלעזר) דמכשירי לולב דוחין את השבת (שמותר לתלוש ארבעה מיני לולב ביום טוב ראשון שחל

בשבת) דלילות ממועטים מן שבעת ימים ואיתר לדיד' ביום (ומלת ביום תירה) שיהיה באותו יום ולא ידחה אף שהוא שבת.  
(ו) ראה להלן דרשה ששית ע"פ **[בבלי תענית ג,א]** ערבה למזבח בנוסף על ערבה לארבעה מינים. הפסוק מונה: פרי עץ הדר, כפת

תמרים, ענף עץ עבת, ערבי נחל. לכן החמישית היא הערבה למזבח. וע"פ **[בבלי מועד קטן בב, ג,א]** אפשר שיש גם ענין של שיעור  
הערבה למזבח במספר ובאורך.

(ז) **[משנה סוכה פ"ג,מ"ג]** [\*] יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת כל העם מוליכין את לולביהן לבית הכנסת למחרת משכימין ובאין כל  
אחד ואחד מביא את שלו ונוטלו מפני שאמרו חכמים אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חברו ושאר ימות החג

אדם יוצא ידי חובתו בלולבו של חברו: **(י' אמר נגמ)** **ולקחתם לכם** ע"פ המלבי"ם כל אחד ואחד ואחד לקיחה חד-פעמית בלולב שהוא  
רכוש **ביום הראשון** בלבד.

(ח) **[משנה סוכה פ"ג,מ"ד]** [\*] רבי יוסי אומר יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת ושכח והוציא את הלולב לרשות הרבים  
פטור מפני שהוציאו ברשות: